

IND vernedert Buitenlandse Zaken

Hubert Smeets

De Russische dirigent Valeri Gergiev is voor Poetin wat Wilhelm Furtwängler voor Hitler was. Gergiev bejubelde de oorlog tegen Oekraïne met een [concert in Moskou](#), en is nog altijd [Nederlands staatsburger](#). Met zijn Nederlandse paspoort kan Gergiev de wereld rondreizen om zijn [geld wit te wassen](#).

Kunstenaar Pavel Krisevitsj, die na protest tegen diezelfde oorlog drieënhalf jaar in Rusland gevangen zat en daarna naar Montenegro is gevlucht, wordt daarentegen de [toegang tot Nederland ontzegd](#). Krisevitsj mocht vorige week niet naar Amsterdam komen voor een [bijeenkomst in debatcentrum De Balie](#). In denken én doen sluit Krisevitsj naadloos „aan op het Nederlandse beleid ten aanzien van Rusland”, zoals het ministerie van Buitenlandse Zaken het in zijn [visumrichtlijnen](#) noemt. Maar de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) dacht alleen aan ‘vestigingsgevaar’.

Hilariteit in Moskou over deze omkering van goed en fout. „Performancekunstenaar Krisevitsj, die bekend staat om zijn provocerende performances en in Rusland als buitenlands agent wordt beschouwd, is geweigerd uit vrees dat hij in het koninkrijk zou blijven”, [schrijft staatspersbureau RIA Novosti](#).

Vorig jaar overkwam een Russische fotograaf (die ik al vijfendertig jaar ken en die een kwart eeuw voor NRC, Amnesty International en zelfs de Rijksvoorlichtingsdienst heeft gewerkt) iets vergelijkbaars. Zijn geval is minder schrijnend. Anders dan Krisevitsj heeft hij niet in het gevang gezeten. Maar hoe de IND hem afpoeierde, was toch verontrustend. Hoewel de fotograaf in Rusland wil blijven wonen (als product van Gorbatsjovs *glasnost* ziet hij naar eigen zeggen slechts daar toekomst voor zichzelf) en hij zich sinds 1991 keurig aan de regels heeft gehouden, kregen ook hij en zijn vrouw uit angst voor „illegale immigratie” geen visum. Tezelfdertijd reikte de Nederlandse regering vorig jaar wel een [paar duizend inreisvisa](#) uit aan Russische zeelieden, zodat die hier kunnen aanmeren met [nikkelschip Sergey Bodrov](#) of inschepen op een schaduwvloot.

De weigering van Krisevitsj is geen incident. Het past in een patroon. Het patroon dat de IND de baas is over Buitenlandse Zaken. Ambassadeurs kunnen uitzonderingen op de regels en een visum voor deze of gene ‘goede’ Rus bepleiten, de IND wikt en beschikt: als een staat binnen de staat.

Die staat gaat daarbij soms stiekem te werk. Russen, die voor een visumverzoek ook hun paspoort bij de ambassade moeten afgeven, krijgen na afhandeling bijvoorbeeld niet openlijk te horen of hun aanvraag is afgewezen. Verwijzend naar „privacy en veiligheidsrisico’s” verbiedt Buitenlandse Zaken het zijn medewerkers om hen telefonisch of per email over de uitkomst te informeren. Zo werd voor de fotograaf, die in de exclave Kaliningrad woont en daarom zonder paspoort niet makkelijk naar Moskou kan reizen, wekenlang verzwegen dat zijn visum was afgewezen. Toen hij zijn paspoort uiteindelijk weer in handen had, was de bezwaartermijn van vier weken intussen verstreken.

Toch bezwaar aantekenen, adviseerde een diplomaat manmoedig. Zinloos. De IND verwees het onverbiddelijk als „niet ontvankelijk” naar de prullenbak. Terloops liet de immigratiedienst nog even weten niet terug te deinzen voor een vorm van antedateren en omgekeerde bewijslast. Dat ging zo. Wanneer de ambassade in Moskou hoort dat een verzoek is afgewezen, stempelt ze een registratieformulier af – ongeacht of het paspoort echt is teruggegeven. De datum van dit „uitreikingsstempel” is vervolgens „leidend”, niet de dag waarop het reisdocument daadwerkelijk is opgehaald. Bewijs maar dat je níet al eerder op de ambassade was, aldus de IND.

Er kraait geen haan naar. Omdat de bewindslieden op Buitenlandse Zaken en Asiel en Migratie [geen discretionaire bevoegdheid denken te hebben](#), kan de IND Zijne Majesteits diplomaten, die wel oog hebben voor de menselijke maat, onbekommerd vernederen. Ook in de zaak van Krisevitsj werden ze gepiepeld.

Ooit, in oktober 1985, stonden de liberalen Ed Nijpels en Joris Voorhoeve, sociaaldemocraat Dick Dolman en communiste Ina Brouwer gezamenlijk in de aankomsthal van Schiphol om [Sovjet dissidente Irina Grivnina](#) te verwelkomen. Die tijd is voorbij. Poetins schaduwvloot vaart er wel bij.